יידישער וויסנשאַפטלעכער אינסטיטוט
היסטאָרישע סעקציע

היסטאָרישע שריפטן

ערשטער באַנד

רעדאַקטירט

א. טשעריקאָווער

קאָאָפּעראַטיווער פאַרלאַג „קולטור־ליגע" · וואַרשע

צילן און וועגן פון דעם יידישן וויסנשאַפטלעכן אינסטיטוט

1. דער גייסטיקער אויפשטײַג פון די יידישע פֿאָלקסמאַסן אין אַלע לענדער פון קאָמפּאַקטן יידישן ישוב האָט באַשאַפן נייע קולטורעלע באַדערפעניש, וואָס אויף צו באַפרידיקן זיי זיינען נייטיק נייע מעטאָדעס און נייע אָרגאַניזאַציאָנעלע פאָרמען. דער יידישער וויסנשאַפטלעכער אינסטיטוט קומט צו דינען די יידישע מאַסן אין דעם קאַמף פאַר זייער קולטורעלער עמאַנסיפּאַציע. ער קוקט אַרויס אויף דער טעטיקער אונטערשטיצונג פון אַלע אָרגאַניזאַציעס און יחידים, וואָס ווילן מיטהעלפן דער אַנטוויקלונג פון דער יידישער קולטור.

2. דער יידישער וויסנשאַפטלעכער אינסטיטוט דאַרף זיין: א) דער צענטער פון דער וויסנשאַפטלעכער אַרבעט אין יידיש, און אין דער ערשטער ריי — די צענטראַלע אינסטאַנץ פאַר דער פאָרשונג און אַנטוויקלונג פון דער יידישער שפּראַך און ליטעראַטור; ב) דאָס אָרט, וואו עס בילדן זיך אויס נייע אַרבעטער אויפן פעלד פון יידישער וויסנשאַפט און קולטור; ג) דער צענטראַלער רעגיסטריר־פּונקט פאַר דעם יידישן קולטור־לעבן אין אַלע עקן וועלט.

3. דער אינסטיטוט באַשטייט פון 4 סעקציעס: פילאָלאָגישע, היסטאָרישע, עקאָנאָמיש־סטאַטיסטישע, פּסיכאָלאָגיש־פּעדאַגאָגישע. חוץ דעם פאַרמאָגט ער אַ ביבליאָגראַפישע צענטראַלע, אַן אַרכיוו, אַ ביבליאָטעק און אַ מוזיי.

4. דער אינסטיטוט — א) גיט אַרויס זאַמלביכער („שריפטן") און איינצלנע ווערק פון וויסנשאַפטלעכן כאַראַקטער; ב) קלייבט און סיסטעמאַטיזירט וויסנשאַפטלעכע מאַטעריאַלן; ג) שאַפט אַ צוגרייט־אַנשטאַלט פאַר יונגע וויסנשאַפטלער אין די אַרבעט־צווייגן פון אינסטיטוט, פאַר קומענדיקע לערער פון די יידישע מיטלשולן און לערער־סעמינאַרן; ד) פאַרבינדט צווישן זיך די פאָרשער, וואָס אַרבעטן אין יידיש וועגן אַלע צווייגן פון וויסנשאַפט אָדער אין אַנדערע שפּראַכן וועגן יידיש, אינפאָרמירט זיי וועגן וויסנשאַפטלעכע אַרבעטן, וואָס זיינען אין גאַנג, אָרגאַניזירט אַ קעגנזייטיקע אויסהילף; זאַמלט און פאַרשפּרייט אינפאָרמאַציעס וועגן דעם צושטאַנד און די אויפטוען פון דער יידישער קולטור־באַוועגונג אין אַלע לענדער.

*

אַדרעס:

Towarzystwo Przyjaciół Żydowskiego Instytutu Naukowego. W. Pohulanka 18, Wilno.

אין דייטשלאַנד:

E. Tscherikower, Berliner Str. 8, Berlin-Wilmersdorf.

אין אַמעריקע:

Jiddish Scientific Institute, American Branch, 1113 Broadway (Room 1026). New Jork City.

אָדער: Dr. I. Shatzky, 3451, A. Giles Place, New Jork.

*

אויסגאַבעס פון יידישן וויסנשאַפטלעכן אינסטיטוט

באַנד I· פילאָלאָגישע שריפטן, 1. לאַנדוי־בוך. — XXVIII+428+XVI שפּאַלטן גרויס־קוואַרט. — ווילנע 1926

באַנד II· פילאָלאָגישע שריפטן· 2. — XXXVI+516+XVI שפּאַלטן גרויס־קוואַרט. — ווילנע 1926.

באַנד III· שריפטן פאַר עקאָנאָמיק און סטאַטיסטיק· 1. — 304 זייטן גרויס־קוואַרט. — בערלין 1928.

באַנד IV· פילאָלאָגישע שריפטן· 3. — XXIV+628+XVI שפּאַלטן גרויס־קוואַרט. — ווילנע 1928.

באַנד V· היסטאָרישע שריפטן· 1. — XLVIII+822+XVI שפּאַלטן גרויס־קוואַרט. — וואַרשע 1929.

דער פּנקס· אַ פערטליאָריקער זשורנאַל פאַר יידישע ליטעראַטורגעשיכטע, שפּראַכפאָרשונג, פאָלקלאָר און ביבליאָגראַפיע. אַרויסגעגעבן פון דער אַמעריקאַנישער סעקציע פון ייוו"א — העפט 1—4, ניו־יאָרק 1927—1928.

ביבליאָגראַפישע יאָרביכער· באַנד 1 — 1928. יידישע צייטשריפטן; יידישע ביכער: וויסנשאַפט, ליטעראַטור און קונסט אין דער יידישער פּרעסע. צוגאָב: ביכער און ניי־געגרינדעטע צייטשריפטן אין 1927. XXIII+466 זייטן אָקטאַוו. — וואַרשע 1928.

סעריע „אָרגאַניזאַציע פון דער יידישער וויסנשאַפט": 1. די אָרגאַניזאַציע פון דער יידישער וויסנשאַפט — נ. שטיף; 2. פאָרבאַראַטונג וועגן דעם וויסנשאַפטלעכן אינסטיטוט 7—12 אויגוסט 1925. בערלין 1925; 3. צוויי יאָר אַרבעט פאַר דעם יידישן וויסנשאַפטלעכן אינסטיטוט (1925—1927). ווילנע 1927; 4. לינגוויסטישע אַנקעטעס, ווילנע 1928; 5. וואָס איז אַזוינס יידישע עטנאָגראַפיע? — ווילנע 1928 און אנד.

יידישער וויסנשאַפטלעכער אינסטיטוט

היסטאָרישע שריפטן

ערשטער באַנד

301 BRIGH...
BROOKLYN ...

יידישער וויסנשאַפטלעכער אינסטיטוט
היסטאָרישע סעקציע

היסטאָרישע שריפטן

ערשטער באַנד

רעדאַקטירט
א. טשעריקאָווער

1929

קאָאָפּעראַטיווער פאַרלאַג „קולטור־ליגע״ · וואַרשע

Printed in Poland

געדרוקט אין 1000 עקזעמפּלאַרן

װאַרשע, 1929

Żydowski Instytut Naukowy
PISMA HISTORYCZNE
pod red. E. Czerykowera

Spółdz. wydawn. „Kultur-Liga",
Warszawa, 1929

Druk. „Grafia", Nowolipki 22

די וויכטיקסטע תיקונים:

זייט:	געדרוקט:	דאַרף זיין
65 (הערה):	רבן אבן העזר	ראבן [ר׳ אליעזר בן נתן]: „אבן העזר״
69 (הערה):	″ ″ ″	″ ″ ″
66 (הערה):	L. Zunz, Literaturgeschichte der Synanogalen poesis	L. Zunz, Literaturgeschichte der synagogalen Poesie
150 (שורה 36):	חנ״ז (1797)	ת״נז (1697)
214 (הערה):	onst. syned.	const. synod.
221 (שורה 27):	res earum	res aliquas
287 (שורה 1):	שטוינט ערוואַרטעטן	שטוינט פון אונזער אומדערוואַרטעטן פאַר־האַלטן זיך
308 (שורה 5):	גיהן	גיבּן
314 (שורה 30):	אין וועלכעס	אין וועלכעם
318 (שורה 7 פון אונטן):	שטודי	שטונדי
324 (שורה 30):	גיהן	גיבּן
383 (שורה 9 פון אונטן):	פעלט דאָס וואָרט: געשטאָרבענער	
413 (שורה 13):	פעלט דאָס וואָרט: Countrymen	
449 (שורה 14):	פעלן די ווערטער: ענגליש־יידישע	
479 (הערה):	פעלט די ציפער: II	
748 (פארלעצטע שורה):	meuschlings	meuchlings
754:	די הערות זיינען געדרוקט: 1), 3), 4)	1), 2), 3)

עד ווערט דאָס פאַרין אין דיא גרעסטע מרכבות
אויף עהם וועט מען דאָס שראיען אין אַללע שחקים
איבער הינדערט יאָהר וועלין מלאכים זאָגין
פנוּ מקום
מיט דעם האָט דער מענטש מיין כח וויא דיא בהמות
וואָס דער מענטש קאָן טיהן גרוסע זאַכין מיט
זאַן שלימות —.

חלעבין עס איז מיר דאָס האַרץ אַוועק, איך
וואָלט מיך גיגערין מיט עפּיס דערקוויקט
חאַטשי מיט אַ קווטירל בראנפין, קים לאָממער
גיין, שוין גינוג חלעבין גידריקט
לאָממער גיין אַהיים עפּיס עסין
וועלמער אפשר אין דיא צרות פאַרגעסין —!! — — !!

פאַרשלאָסען דיא ערשטע אַקט

ו. [44 דיא אַנדערע אַקט

ר׳ שמעי׳, ר׳ שמואל, לייבלי, ר׳ ישראל, ציריל שענקערין, משרת.

נאָך אָהן באַסין זענען זייא אַללע ווידער
צוריק גיקימין
אין האָבין זעך וואַטער צי זייער שמיס גינימין.
דער וואַל קימט ציריל דיא שענקערין ציא גיין
אין וויינט פאַר דיא חסידים מיט אַ גרוס גיוויין
אין זאָגט צי זייא אזוי! עטך זענט דעך עפּיס
שיינע לאַט
ניא אדרבא זאָגטך אַליין איז דען נאָך נישט
די צאַט
עטך זאָלט מיר מאַנע עטליכע גילדין אָפּ געבין
וואָס ווילט עטך פֿין מיר האָבין? עטך פאַרמערט
מיר מאַן לעבין
זאָגטך מיר! וואָס ווילט עטך נאָך פֿין מיר האָבין?
ווייניג האָט עטך מעך ביז אַהער באַגראָבין
אין גאַנצין מאַן ביסיל געלד איז דעך באַ אַך
ווי האָב איך ציא גענמין אויסלאָג? עך בין עפּיס ראַך?
עך בין דעך נעבעך אַ בידנע אלמנה מיט
פיניף קינדער
פאַר וואָס זאָל עך אַזוי פאַרביטערט זאַן?
מען זאָלל לופין אויף מאַן ווינדער!
ווען עך דערמאַן מיך אָהן אַך יעדער מעניט
ווערט מער פאַרגאָסין נעבעך מאַן בליט
ג. [45 עך ווייס גאָר נישט וואָס דאָס קאָן באַטאַטין
גאָטס צאָרין האָט מיך גיטראָפין פֿין אַללע זאַטין
אין צום איבעריקין קערין זייא נאָך מיר
צי מאַנע צרות
אַזונע ליידאַקיס זאָללין אויך וועללין זאַן שררות?
באַ זיי מיז מען אויך וואַרטיוועען באַ דער טיהר
וואַרטך! עטך זאָלט אַך נאָר דערוועגין
צי קימין צי מיר
קימט צי מיר אין שטיב אַראַן פֿין אַך איינער
ברעך עך עהם בנאמנות אַללע גלידער איןביינער
אין דיא צווייא טלתים מיט דיא צווייא שאַלין
זאָלט עטך וויסין אַז זייא זענען פעוונע פאַרפאַלין
עך זאָג אייך אויף מאַן נאמנות
אַז עך וועל נעמין דיא משכנות
אין וועלמער גיין אין גיוועלב אַראַן צען איילין
ציך באָרגין
עטך וועט דעך מיזין אָפּ געבין איז נישט
האַנט וועט זיין מאָרגין
סאַי וסאַי לאם עך אייך איין מאָהל פאַר אַללע
מאהל, שוין נישט הערין
אין לאָז מיר הש״י עפּיס בעסערע אין עפּיס
ערליכאַרע סוחרים באַשערין. —
ציריל גייט אַוועק אין גיט אַ קלאַפּ צי דיא טיהר
דער וואַל שלאָגט דער שטאָהט זייגער האַלבער פיהר.
חלעבין זאָגט לייבלי עטך טיט אימרעכט
איז זיא דען נישט דאָ חלעבין גאַנץ גרעכט?
ז. [46 אין גאר אהן דעם, וויא פאַרשטייט עטך איז דאָס שיין
מעגען דען אזונע חסידים אַזונע ת״ח צי אַ
שענקערין גיין
ווייסט עטך דען נישט וואָס עס שטייט אין
דער גמרא פסחים? 7)
אַז צים מיינסטען מיז זעך האַלטין אין דער
מעלה אַ תלמוד חכם
חאָטשי עטך זענט נעבען איהר שכנים
עטך זענט דעך אָבער פאָרט די זקנים
עטך זענט דעך דיא שענצטע פֿין דער גאַנצער שטאָהט
זאָל זעך אַך טרעפין אַזאַ נאַרישקייט גראָהט?
צום מיינסטען פאַרדריסט מעך אויף אַאַך
ר׳ שמואל ירוחים

7) ת״ר כל ת״ח המרבה סעודתו בכל מקום, סוף מחריב את ביתו כי׳ ותלמודו משתכח ממנו כי׳ ומחלל שם שמים (פסחים פ׳ ג׳ דף מ״ט) וכדברים האלה הוסיפו חז״ל לומר א״ר יצחק לא חרבה ירושלים אלא בשביל שהשוו קטן וגדול, שנאמ׳ והי׳ כעם ככהן, וכתוב בתריה הבוק תבוק הארץ (שבת פ׳ ם״ז דף ק״ט ע״ב)

איהר האָט דעך שוין גיטאָהן אַמאָהל גאַנץ
שיינע שידוכים
איהר האָט דעך דאָס היא דעם גרוסען שם
פאַר אַ קליגין
צום סוף שטעלט איהר אַאַך אַנידער מיט
צידלין קריגין?
אַן אַללעם זענט איר דעך דער היגער חזן
ניא איז דאָס שיין איר זאָלט אַאַך מאַכין צי בלאַזין?
עך פאַרשטייא נישט, וואָס איז דאָס פאַר אַ ריך
וואָס! מע קריגט שוין נישט אין בית המדרש
קיין שליח?
מענעמט אין בהמ״ד אַ שליח פין ענקער נאמנה
אין מע שענקט עהם אַ פּאָר שטיוויל אַ מתנה
ז. 47] אין דער שליח גייט שוין אַלטץ אַן קופין
אָבער נישט עטך אַליין זאָלט צי צירלין לופין —.
ע הייבין אהן ר׳ שמואל מיט ר׳ שמעי׳ן
אַללעביידע מיט אַמאָהל צי שרײַען
הער נאר! אין אַז מע טרינקט שוין יאָ באַ
דער מימע צירי׳ל
בראָנפין אויף דעם האַלבין גיסטעמפּליוויטין
קוויטירי׳ל?
ניא! וואָס איז דען נאָך דער מער
וואָס איז! זיא איז עפּיס אַ בער?
חלעבין מע מעג טאַנצין אין זינגין
אין טאַקעש האָצקין אין שפּרינגין
טאַקיש פיניף הינדערט מאָהל טרינקין לחַיִים
אַבי עס זאָל נאר זיין אין גאַנצין לשם שמַיִם
אין אַז דיא יונג גייסט דעך אין ציקערניס אַראָן
טרינקסט דעך אָהן מיט ציקער בראָנפין אין וואַן
אין ביסט בעלע ווייסט נישט וויא דיא הייסט
פרעג עך דען דעך פין וואַנין דיא גייסט? —.
מעגסט טרינקין זאָגט לייבלי אַפילו מיט אַ גלאָעז
עס האַרט מעך חלעבין באמנות גאר נישט דאָס
עס האַרט אַפילו מעך נישט דאָס טרינקין
מיט דעם האַלבין קוויטירי׳ל
נאָר דאָס האַרט מעך פאר וואָס עטך טרינקט
באַ דער מימע ציריל
ז. 48] עטך ווייסט דעך אַז זיא איז אַ אלמנה די ממזרת
צום סוף זעט עטך דעך אַליין אַז זיא איז מעוברת
חלעבין אַללע מענטשין זאָגין
אַז איהר גאַנץ טראָגין
קען אויף קיין אַנדערען אופין נישט גימאָלט זאַן
נאָר פין דיא חסידים וואָס גייען צי איהר אַראַן
עס איז אַפילו נישט פין צי גלייבען
חאטשי עטך זענט חסידים וויא דיא לייבען
נישט קשה! עס גיפינט זעך באַ איטלעכין באַזינדער
אויך גאַנץ שיינע פּאָנע לעכטיקע קינדער —.
גלייב ז׳ע. זאָגט ר׳ שמואל גלייב מיר
קיין סאַך וועל עך שוין נישט טענין מיט דיר
וואָרין איך זע דיא האַלסט שוין אויף
אַ שיינעם לאַט
עס פעלט דיר שוין מיין נישט נאָר דיא שְמַד
אדרבא זאָג דיא חזיר! עך שמיט [שמיס]
מיט דיר גיטע רייד
אין דיא ביסט אַזאַ גרוסע צרה אַזאַ גרוסע לייד
אַז דיא סטשעקיסט אין בילסט וויא א הינד
אין דיא ווייסט נישט פין דאַן גאַנץ גיזינד
ז. 49] ביזט חלעבין ערגער וויא אַ גוי וויא אַ באַרטיק
ביסט א יונג! ביזט חלעבין שוין אין גאַנצין פאַרטיק
טרייפינער אַפיקורס וואַרט! וואַרט! דיא! דיא!
אין גיהנם וועסט דיא אויך נישט האָבין ריא
דאָרטין וועסט דיא פלאַמין אין קנאַקין
דיא פעל וועט מען פין דיר אָפּ האַקין.
קיק נאָר אינזער צדיקס צניעות
אין זאַנע אַללע כשרע תנועות
אַפילו דאָס עסין אין טרינקין
איז אויך סאַמע פאַיער אין פינקין
קודם האָט ער דעך די חזקות
אַז ער פאַסט שטענדיק אַללע הפסקות
נאר אפילו אַז עס איז עהם אַ נויט
אין ער עסט שוין יאָ אַ שטיקיל ברויט
אוי! גייא זעה דעם געכין פליא
דאָס כָשֵרע וואַשין דער ציא
אין דאָס זאָגין על נטילת ידים
חלעבין עס איז נאָר ניסים מן השמים
עך פאַרשטייא דאָס אויך גאָר נישט אַליין
וויא אַזוי מיר קעננין דערבאַ דער שטיין
ז. 50] דאָס עסין נעבעך פיציל באַ פיציל
פין גאַנצין ברויט דאָס שטיקיל שפיציל
געדירט עפּיס אַזאַ לאַנגע צַאַט
מע וואָלט גיקאָנט אָפּ גיין צווייא מאַל וואַט
אין דער נאָך: דאָס כשרע בענטשין
חלעבין מיר זעממעד גאָר נישט קיין מענטשין
נאר סאַממע אַזין אין שטאָהיל
אַז מיר שטייען שוין יאָ אַמאָהיל
אַז מיר ווערמעד נישט ציגאַנגין פאַר גיוויין
מיר זאָללמער שוין נישט קעננין דער שטיין
אין אַמאָהל אַז ער דאַווינט אָפּ שוין גאַנץ שפּעט
אין גייט הערדשט עסין, אין טרינקט יאָ
אַ גלעזיל מעט
איז אויך סאַמע סודות אין סאַמע זאַכען
מען טאהד ניעס חלעבין אויס דעם אַללעם לאַכען
אין ווער שמיסט פין סעודות ראש חודש
אין פין דעם הייליקען שבת קודש
ווען די נשמה יתירה קימט אַהין
מיט איהר שיינעם לעכטיקין פּאָהין

איז אויך חלעבין גאָר נישט אויס צי האַלטין
אין אַ מאַזין לאַך מיז מען זעך באַהאַלטין

ז. [51 מען מעג זעך חלעבין פאַרשווערין
מען זאָל דיא קולות נישט צי הערין.
צום סוף קימט זעך צי גיין אַזאַ ליידאַק אַזאַ פאַרך
אין איז זעך אויך גרויס, ער איז זעך אויך אַ מנאַרך?
גאָ אַזאַ ליידאַק אַזאַ פראָסטאָ[ר] יונג?
זאָל אויך אימעדים אראַן שטעקין די צונג.
ווער שמיסט יעך זאָל דיר ווערלין דערציילין כסדר
ווען מיר אַללע חסידים קיממער צום גיטין
יוד'ס חדר
באַ דעם שלום נעמין, אודער באַם גיזעגינין
ווען ער גיט אינץ צדה לדרך
איטלעכס חסידיל באַזינדער, איטלעכען פאָדליג
זאַן ערך
איינעם אַ ברכה, איינעם אַ צינערנע מטבע'לי אַ שמורח
דערקענט מען זאַריס אין זאַנע הייליקע ווערטער
אַז אף מיר וועלמער ניצול ווערין אויף דיא
גנבה'שע ערטער
הן באַ דער גרעניץ פין פולין הן פין קירה.
איז דען נישט בעסער צי גלייבין אין אַזונע קדושים
איידער צי האַלטין להבדיל מיט אַזעליכע אחפרושים
זאָט דאָס איז אויך אַ שיינע כפרה
אַזאַ לייד אַזאַ פאַרכיוואַטע צרה
אַ יונג מיט פאַרזירטע פאות
זאָל אינץ וועללין זאָגין אויך דעות

ז. [52 ניא מן הסתם זעממער אינץ האַנט פין גאָטט
אַזוי ווערט
אַז קייגין וועט עטץ דראַביס ליגין שפעטער
אין דער ערט
אין אינץ חסידים וועלמער אויף אַאַך אַרים ראַטין
מיר חסידימלעך וועלמער לעבין אין עטץ!
פאַשאָל פין וואַטין.
אינץ מיט אינזער רבין וועלמער אין ג"ע זיצין
אין עטץ הילטאַיעס וועט אין דער פינצטער שוויצין
עטץ וועט דאָס דאָרטין אין גיהנם לאַדין
קראַנטע צרות
נאָר נישט קשה! עטץ מעגט זיין חלעבין
אינזערע כפרות —.
ניא ענפערט זייא לייבלי משה'ס אַצינד
אַז עטץ זענט טאַקע יאָ נעבעך בלינד
איז טאַקע צינד ערט הערשט די רעכטע צאַט
מיט אַזונע חסידימלעך וואָהל גילערינטע לאַט
חקירות אַביסיל אָהן צי הייבין צי שמיסין
אין לאָז אַך טאַקע וואַטער פאַרדריסין.

איינס, האָט עטץ דען שוין מיט אַיער שכל
דערקלערט 8)
אַז מען משפט דעם גוף מיט דער נשמה,
טאָמער פאַרקערט?

ז. [53 טאָמער איז אַזוי וויא דער רמב"ם זאגט
אַז דיא נשמה נעמט מען צום פאַרהערין.
אַי דאָס וואָס אַנטונינוס האָט גיפרעגט רבין
באשר דיא נשמה קען זעך ווערין
אין דער גוף אויך? דאָס האָבין פאַרענפערט
דיא אנשי תורה
וואָס מען מיינט „זורקה בגוף" איז שוין האַנט
נישט קיין גרוסע מורא
וואָרין וויא באַלד דער מענטש פיהלט אין
זעך, ער איז ריין
מעג ער זעכער אָהן שום מורא אויף דער וועלט גיין
ער דאַרף זעך גאָר נישט אויס דיא מורות
עפיס צי מאַכין
ער דאַרף זעך נישט צי שרעקין ער מעג זעך
פין דעם אויס לאַכין —:
אין דאָס אַנדערע! לעהייא איך גיב אַך שוין נאָך
אַז דער גוטער יוד העלפט אַך מיט זאַן שפראָך
נאָר לאָממער פאַרשטיין דאָ אַללע דיא פילאות
צי הייסט דאָס ברכות, אודער עס הייסט גאָר נביאות
וואָרין דאָס איז שווער צום פאַרשטיין,
פון קירע [קירה] אַזע קיין פולין אַהין
זאָל מען קאָננען קימין, מיט אַ קליין מטבע'לה
פין אַ שטיקיל ציהן
אַ חיבע מיט כישוף מיט שדים אַזוי וויא
מעשה מצרים 9)
ניא דאָס קאָן דעך אַ גוי אויך. איז דעך דאָס
נישט מן השמים.
אלא דער צדיק בעט צי גאָטט עפיס מיט שימות
ניא אדרבא מוז מער דעך פאַרשטיין דאָס שלימות
לאָממער זע אָן הייבין אָהן צי נעמין איין
זאַך תחילות
מע קען נישט זאָגין אַז דעם צדיק'ס ברכות
זעננין תפילות

8) ידיד יקר! שא נא עיניך וראה. ממרום שמים, מגבהי רקיע, עד תהום ארץ לך הוא אותך המשיל אל לעלות מעלה, לבגות לך שמח עליות מרווחים, לשום עיניך לדעת דרבך אנה תלך. ואיה חלקך אשר חלק לך אל? לך אל הגדולים המה יראוך מקום גבולך —. גם שם מצאו מקום הטעות לאותן שאמרו שצריך שיזדככו הגופות לקבול השבר כ"י (עקרים פ' ל"ר מ"ד).

9) כמו שבתב הרמב"ם ז"ל בדרשה שלו שקיבל מהיודעים במלאבת האוב שהדבר ההוא חי' נעשה ע"י איש ואשה שעומדים על קבר המת זה לראשו וזה לרגליו ויש להם קשקוש קטן באמצע ואומרים השבעות. ומקשקשין בקשקוש ההוא והאשה רואה והאיש שואל. ואומרים להם העתיד לבא עליהם בקרוב. במו שהי' חענין בשאול —.

ז. 54] וואָרין וועט דעך זיין קשה. פאַר וואָס האָט
יצחק גיציטערט 10)
באשר ער האָט אַוועק גיגעבין די ברכה
אַזעליכען וואָס ער האָט גאָר נישט גימיינט.
אין וואָס איז עשו גיוועזין אַזוי נעבעך פאַרביטערט
אַז ער האָט נעבעך פאַר זאַן פאָטער יצחק
מיט הייסע טרערין גיוויינט
אַז די ברכה איז נאָר גיוועזין אַ תפילה
פון זאַן פאָטער
וואָלט עהר דעך עהם גיקענט נאָך אַמאָהל
בענטשין אין פּטור
אלא וועלמער זאָגין אז דאָס איז גיוועזין נביאות
נישט קיין תפילות
ניא וואָס האָט ז״ע עשו גיוויינט
העלפט דען זייען פאָטערס פעולות?
וואָס וועט עהם יצחק העלפין ער האָט דעך
דאָ נישט גיטאָהן מיין
נאר דערציילט מיט נביאות ווי אַזוי עס וועט
יעקב׳ין דער גיין
אלא וועסט דיא זאָגן אַז דיא ברכות פין אינזער זיידע
איז גיוועזין נביאות אין תפילות באַנאַנד אַלע ביידע
וועסט דיא דעך מיזין מאַכין חליקום
צווישין נביאים אין צווישין צדיקים
אַז נביאים טרעפין יאָ דיא ברכה ציא
אָבער צדיקים ווייסין נישט ווען אין וויא
ז. 55] וועט פאָרט זאַן קשה. וואָס העלפט ז״ע ווידער
דיא כהנים בענטשין?
אַז דיא כהנים זעננין קיין נביאים נישט
נאָר פראָסטע פרימע מענטשין —.
נאָר אַז מיר וויל מער דערגיין דעם שמיס
גאַנץ טיף
מיז מער דערגרייכען דעם דרך מיט אַזאַ פריף
מיז מיר טאַקע זאָגין אַז דעם צדיק׳ס ברכה
איז נאָר אַ תפילה
אין דאָרך דעם צדיק גייט דיא הכנה צי
דעם מקבל הפעולה
אַז דיא הכנה פין דעם מקבל הפעולה איז פאַרשלאַפט
קעננין דעם צדיק׳ס ברכות געבין אַזאַ
שטאַרקין קראַפט
אַז מען הערט דעם צדיק ציא דיא מעניט
דער צדיק ווערט אַ צינור אין דער מיט
אַז דאָרך זאַנע ווערטער וויא באַלד דער
מענטש איז עפּיס ווערד

10) למי הכבוד? ולמי כל התפארת? הלא לכם בית יעקב, אתם ראיתם כי מן השמים דיבר עמכם אל ואתכם בחר לו לעם סגולה, ובאביכם בחר אל, ולו כבוד ועוז נתן, לשלוט שלטת לברך מאיש עד אשה מעולל עד יונק. שימו עיניכם עתה וראו את המאמר הנפלא הזה, הבינו בו היטב. וינעם לחכך (עקרים פ׳ י״ט מ״ד).

גייען די ברכות דאָרך דעם צדיק פין הימעל
ביז ציא דער ערד
האַנט איז שוין רעכט. דאָס איז גיוועזין
יצחק׳ס בהלה
ער האָט גיוואָלט עשו׳ין בענטשין, דאָס איז
גיוועזין די התחלה
פליצלינג קימט יעקב אין חאפט עהם אַוועק דיא
ברכות פין הינטער דער האַנד
דאָרך דעם האָט ער טאַקע אויף עשו׳ין
גיהאַט רחמנות
נאָר דער נאָך אַז אינזער זיידע יצחק האָט
זעך דאָ דערמאַנט
אַז די ברכות ווענדען זעך נאָר אין דעם
מקבל הכנות
האָט ער דעך דערזעהין אַז דאָס זעננין
נאר גאָטס פלאות
האָבין טאַקע גיהאָלפין דיא ברכות גאָר אָן
שום רמאות —.
ז. 56] אַזוי האָבין טאַקע גימיינט דיא כהנים אַלע מאָהל
ווען זייא האָבין גיבענטשט דיא בני ישראל
אַז מיט דעם זאָלין דיא יודין האָבין אַ הנאה
דאָרך זייער בענטשין זאָל זעך ציהען די השפעה
ניא דאָס קען מען נישט ליקינין דאָס איזט קלאָהר
אַז גיטע יודין קעננין העלפין, אַזוי גרינק וויא אַ האָער
נאָר ווען? אַז דער מענטש אליין האָט אויך זכותים,
אָבער נישט אַזוי וויא אַ טייל מענטשין
רעדען זעך אַן שטותים
אַז דאָס לופין דעם רבין פינף מאַל אַ קייגען
אין דאָס ביסיל בראָנפין שריים פין קעלישיקיל נייגען
אין דרייא מאהל צי מאַכען דעם רעכטין קנאַק
דאָ קריגט מען אָהן חסידות אַ פיללען פאַק
ניין! אַזאַ חסידות איז אַזוי ווי דער
ציגאַנגינער שנייא
עס איז פינקט אַזוי פיהל ווערט וויפיל איין
אויס גיבלאָזין אייא —.
אין ווידער נאך איינס וועל עך אייך עפּיס פרעגין
אַ פּאָר קינצלעכע הייליקע חסידישע וועגין
נישט עפּיס קיין גרויסע ווינדערלעכע דרשה
נאר צווייא ווערטער וואָס עס איז מיר דאָ קשה
וואָרין דיא מחקרים שמיסען דערפין חמרים
אין זיירע גרויסע חוקרישע ספרים
ז. 57] וואָרין זייא איז דאָס אויך שטאַרק קשה
פאַר וואָס דער גרעסטער הילטאי דער רשע —.
ד׳ שמעי׳ הייבט אהן צי שראַיען גיוואַלט
אוי! שמואל, לאָממער אַנטלופין אין ווילדין וואַלט
וואָס וועלמער דאָ הערין תורות פין דעם קאַלער
די פאַסקיצטווע פין דיא טרייפינע מאַלער
וואָס טויג אינץ דיא קליפות דיא פגרים

וואָס! אינץ וועלמער דאָ הערין פין זיירע ספרים?
דיא ווייסט נאך נישט פין רער תורה, דעם
צריק'ס פין ז'דאָניב 10)
אין רער תורה אין דער הייליקער פרשה
א"ם במחת"רת ימ"צא הג"נב
זעריס ריא צווייא ווערטער אין דער אנדערער שורה
עס איז גאר הפלא ופלא אָבער טאַקע גאַד א גבורה
ז. 58] האָט אינזער צדיק אַזוי גיזאָקט. דער מענטש
איז אַ מסוכן
אַז ער הייבט אָהן ריא אפיקורסים אין מאָהל
ארען צי קיקין
עס קען דעם מענטש ח"ו אַזוי גראָטין
אַז גאר אימגערין זאָל עס עם שאָטין
גאר ווען? אַז מען הערט פין דיא אַפיקורסים
א יי ן וואָרט
קאָן מען שוין בלאַבין ח"ו איין אַפיקורס
אויף דעם אָדט —.
לייבלי האָט אָבער פאָרט זייער גיגערין
ריא חברה חסידים זאָללין עהם צי הערין
ריפט עהר זייא ציא. הערטך נאר אויס אין גאַנצין
עטך וועט הלעבין פין מאַנע אמת'ע ווערטער טאַנצין
האָרכטך נאר אין גאַנצין, האָרכטך נאר ביז
צום גאַנצין עק
געפעלט עס אייך נישט מעגט עטך מיר שפאַיען
אין פנים קלעק
לאָממער נאר קריג גיין צי אינזערע דברים
נאר גילאַסין! ווילטך נאר פארשטיין ריא מאמרים
וואָרין דער עיקר איז זייא נאר דאָס קָשֶׁה
פאַר חאָס דער הילטאַי דער גרוסער רָשָׁע
חאָטשי ער זעהט, ער האָט זעך רערמאַנט
זייער שפעט 11)

10) כך שמעתי מפיו הקדוש והטהור פירוש על פסוק הזה א"ם במח"תרת ימצ"א הג"נב וכו' כי זאת ידוע לאנשי בין, ולכל איש אשר עיניו דאו בספרי מוסר וכספרי קבלה, כי הנשמה עת דרתה על התכל מתחת כסא הככוד אשר שם מקום מחצבה, ותכנוס כהגוף הגשמי הזה, ככה תבכה וכמר תילל, ולא תחפץ לשום משכנה שם כהגוף, עד אשר הש"י יבטיח לה אם תיטכ בעיניו ותעשה ככל מצותיו אשר צויהו אותה, אז תנחל עוד מעלה יתירה, ותעלה על מדרגת גדולה עד למדרגת מלאך ולזאת כנוהו ירידת הנשמה כשם גניכה. יען תגנוב ממקומה ומילת בידו כדשותו כמו ויקח את כל ארצו מידו. וכך המשך הפסוק א"ם ה"מצא תמ"צא בי"דו הג"נבה היינו שהוא הי' חייב כה שלא שמרה כדרך השומרים. מט"ור ע"ד חמ"וד ע"ד ש"ה היינו אף כי בשגגה עשה זאת כשור או כחמור או כשה שהוא הפחות שכמושכלים כידוע. חיי"ם שנ"ים יש"לם היינו שינלגל על העולם הזה שני פעמים, לתקן דרכיו ולטהר מחשבתו לעכודת הכורא כאימה וכיראה.

11) המאמר הזה הוכא (כעקרים פ' י"ת מ"ד) באמרו שם כי זאת היתה טענת איוב כי הוא ג"כ נטה לדעת האומרים שלא תוציל התפלה לשנות מלא רצון לרצון. כי אמר איוב כשפתיו מת שדי כי נעכרנו?

אין דעסט וועגין בעט ער זעך פאָרט צי הש"י
מיט אַ גיבעט
ז. 59] העלפט עהם גאָטט אַליין אָרער דאָרך אַ מלאך
אַ ממונה
ניא דאָס איז רעך אַ גרוסער טעות
וויא אַזוי קען געמאָלט זאַן אָטאַדאָס
וואָס טאַטש! בא אינזער גאָטט איז דעך
נישט דאָ קיין שינה
דאָרך דעם זאָגין זייא אַז ריא תפילות
צי הש"י איז גאָר מעזיסט עס טיט גאר
נישט קיין פעולות
נאָר אַז מען וויל קען מען גיפינין א תירוץ אַ גיטין
מען מיז אַזעליכע מענטשין אויס וואַזין
זאָללען זעך נישט האַלטין אין דיא גראַזין.
וואָרין ראָס זעהין מיר דאָך שטענדיק אַללע מעניטין
אַז נאר דיא זין אַליין
שאַנט אין היממעל גאַנץ שיין
נעם ז'ע אַ קעגין דער זין אַ גרין גלאָעז
ווערט ריא זין גאָר גרין וו"א אַ גראָעז
ניא זאָגט ז'ע איז רעך דיא זין גרין
וויא קימט איהר לעכטיקייט אַהין?
מיז מען דעך זאָגין ניין דיא לעכט בלאַבט לעכט
נאר דאָס גרינע גלאָעז מאַכט דאָס אין גאַנצין
שלעכט
וואָרין והא ראיה בייג דעך פין גלאָעז אַוועק
אין הייב אָהן צי קיקין אויף דעם אנרערין עק
ז. 60] וועט רעך דיא זין ווערין גאַנץ שיין
טאַקע אַזוי וויא פריהער לעכטיג אין ריין —.

ומה נועיל כי נפגע כו? (איוב כ"א ז') —. וכשכלו הזך דחה טענתם כדרכים אחרים, ואנכי אף אם קטנתי, ירדתי במים אבירים, כשכילות הימים עכדתי, ודחיתי דכריהם בטענת אחרים, כאשר עיניך יחזו מישרים — הצעיר כאחיו. שמתי לכ לדעת ביאור המאמר הזה אשר הוכא גבכראשית רבה פרשה ד') על טענת כותי אחד שהכחיש מציאות הנבואה שהיא שפע מהשם אכל הי' תושכ שהוא פועל חזק אשר יפעל תכת המדמה כרעיונות איש ותצייר לפניו דמיונות שונים משונים לכן פעם יראה אותו נכיא אחד בתמונת נשים אמר זכריה והנה שתים נשים יוצאת ורות ככנפיהם ונו' (זכריה ה' ט') ויש שיראו כצודות שיש למלאכים גופים גדולים ונוראים. אמר דניאל וגויתו כתדשיש ופניו כמראה הברק ועיניו כלפידי אש ונו' (דניאל י' ו') וכמו כן חשכו הפילוסופים והנמשכים אחריהם — אמרו שם שאל כותי אחד את ר' מאיר אפשר מי שבתכ עליו הלא את השמים ואת הארץ אני מלא הי' מדכר עם משה מכין שני בדי הארון, אמר לו הכיא לי מראות גדולות והכיא לו, ראה ככואה שלך הסתכל וראה אותן גדולות, אמר לו הביא מראות קטנות וראה ככואת שלך ראה אותן קטנים אמר ליה ומה אתה שאתה כשר ודם משנה עצמך לכמה גוונים ככל שעה שאתה רוצה, מי שאמר והי' העולם על אחת כמה וכמה. את המאור הזה הכינותי נגדו שמתי פני ומשם שתיתי לרויה ומציתי דכש ומתוק והעליתים על לוח למען יעמדו נגד עיניך לראות תנועם נכר איך ברגע אחת יהפך לאיש אחר ויפלל לאל מרום ישמע אל שחקים ויאזין לקולו כי חפץ חסד הוא —.

אַזוי זאָגט מען דאָ אויך, גאָט'ס גיטץ
שאַנט אַזוי לעכטיג אַזוי וויא דער בליץ
גאר דיא זינדיקע רשעים
מיט זייערע מעשים הרעים
נאר זייא מאַכען פינצטער דיא לעכטיקע שַאַן
גאָטס גיטץ קען נישט שאַנין צי זייא טדאַן
אָבער אַ קייגען אַז זייא קערין זעך צי גאָט צירי̈ק
חלעבין אַזוי גען אַזוי גישווינד וויא אַ אוגין בליק
הערט גאָטט ציא זייער געשרייא
אין קערט זעך איהם תיכף צי זייא.
ניא דאָס איז רעכט אַז דער מענטש אַליין
קלאָגט זעך פאַר גאָטט מיט אַ גרויס גיוויין
האָדכט גאָטט ציא טאַקע דיא קולות
אין הש"י איז דען טאַקע אַ בעל יכולת
איז טאַקע דיא תשובה אַ רפואה
אין דער מעגטש ווערט הערשט אַ בריאה
וואָרין דער מענטש האָט דען גיהאַט
אַ מהילות עֲונות
עס איז גיוואָרין שגגות אויס זאַנע זדונות —.

ז. 61 אָבער אַז דער מענטש אַליין איז גאר בלינד
צר וויל נישט חרטה האָבין אויף זאַנע אַללע זינד
צי הש"י וואָס אויף דעם הימעל וויל ער
זעך נישט בעטין
אין אין דרך התשובה וויל ער בשום אופן נישט טרעטין
איז דען דיא תשובה אין גאַנצ'ן נישט מיין
נאר דאָס וואָס ער גיט דעם רבין אַ גילדין אַליין
דאָס הייסט בא גיטע יודין דער פדיון הנשמה
אָבער דער מענש טיט וואַטער עֲבֵרות ביד רָמָה
ער וויל זעך נישט אוועק בייגין פין זאַן
שלעכטיקייט

ייא! אדדבא זאָגט עטץ! צי וואָס טויג דאָס
נאַרישקייט?
אין אַז דער גישלייערטער דבי גיט זעך יאָ
אַ קראַץ בא דער קיללע
העלפט דאָס? וויא מיינט עטץ! איז דאָס עפּיס
אַ שטאַרקע פעולה?
אוי! פינצטער זענען דיא יאָהר אין דיא טעג
דעם וואָס ער גיוויינט זעך צי גיין אין אַזאַ וועג
פאַרשטייט ער דען נישט אַליין אַז דער פדיון
מאַכט גאָר נישט גיט
עס איז נישט מיין נאר דער גיטעד יוד
נאָגט אויס דאָס ביסיל בליט
זייא קענין מאַכען דיא מלאכה גיט גאַנץ קליג
אָבער העלפין! מכות! פינקט אַזוי פיהל וויא אַ פליג
אוי! דער עולם אטייל זענין פאַרשאַרט
אטייל זענין ווידעד נעבעך זייער פאַרנאַרט

ז. 62 אוי! דער מענטש אַליין וויא וואַט עד קען
זאָל זעך דאַסיוין וואָרין ווער דען [12]
עס וועט דעם מענטש נישט העלפין אַפילו זאַן יורש
אין מכלשכן צי געבין דעם רעבין דאָס ביסיל חוריש
וואָרין אַז מען גיט חוריש טויג נישט אין צווייען
דער מענטש ווערט פאַר ערט ער קען זעך
נישט דרייען
וואָרין ער מיינט דען אַז מיט זאַן ביסיל תורה,
וואָס ער הערט באַם רֶבִּין, דאָס איז שוין דיא
גאַנצע סחורה

אין וואַטער דאַרף מען שוין נישט מיין
ניא! בלאַבין דען דיא עברות וואַטער שטיין
אַזוי! וויא דאָס גאַנץ גרינע גראָעז
ווערט עס פאַרוויענזעלט פין איין בלאָעז
אַז עס קימט אין מיטען זימער אַראַן אָדער
אַ ביסיל שפעטער
ווען עס פאַלט אָהן אַשנייא אָדער עס קימט
אהן אַ שלעכטער וועטער
אַזוי נעבעך אַז עס קימט אינץ אין דיא
לאַנגע יאָהרין
כעג מען שוין אין גאַנצין דאָס לעבין גאר
פאַרשפאָרין
דיא צווייא פיס קענין שוין נישט גיין
צום עסין איז שוין נישט דאָ קיין ציין

ז. 63 אוי, עס איז שוין נעבעך פינצטער דיא יאָהר [13]
וויא גיפינט זעך גאָר אַ ביסיל כח נאָר וויא אַ האָער
אַט וויא איז דאָס דער גיזינטער יונג
וויא איז דאָס דער גאַנץ הוכער שפרינג
פאַרפאַלין מען איז שוין דענצמאָלט נישט
קיין בריאה
אָט אָטאַדאָס איז נעבעך אינזער גאַנצע קריעה —.
אין מיטטען קימט אַראַן צי גיין דער משרת
לייבע בער
אין זאָגט צי לייבלין. קימט אהיים וואָס האָט
איהר דאָ כער?

12) זאת היתה מענת צופר: צופר הנעמתי בהיותו מאשים את איוב שלא הי' מתפלל לאל להצילו מרעתו, אמר לו אם אתה הכינות לבך ופרשת אליו כפים אם און בידך הרחיקהו (איוב י"א י"ג) כלומר אם תכין לבך להתפלל ולתקן מעשך, אין ספק שעל ידי התפילה תנצל מן הצרות אשר סכבוך ויתבאר מזה שהתפילה וכשרון המעשים מועילים לבטל הגזרות הרעות, וכן אמרו רבותינו ז"ל (ראש השנה י"ז ע"א) יפה צעקה לאדם בין קודם גזר דין בין לאחר גזר דין, עיין כל זאת בעיקרים (פ' י"ח מ"ד).

13) תניא ר' שמעון בן אלעזר אומר עשה עד שאתה מוצא ומצוי לך, ועודך בידך, ואף שלמה אמר בחכמתו, וזכור את בוראך בימי בחורותך (קהלת י"ב) עד אשר לא יבואו ימי הרעה אלו ימי הזקנה כו' (שבת קנ"א פ' ק"נ) ועתה שימו עינכם מה יש לנו לעשות בעודנו בחיים, ובעוד הגוף על משמרתו וחסד ד' שומרהו טרם יקראהו רוע הסדר כי יחלה וירופפו העמודים ועירי תבית ינטו לנפול.

דיא קאַממעָד גוים מאַכען גאָר דאָרטין
אַ גאַנצע רעוואָליציעָ
זייא ווילין בשום אופין האַנט נישט מאַכען
אינזעָר עקספעָדיציעָ
עָך וויים נישט וואָס דאָס איז? זיי האָבין נישט
וואָס צי זאָרגין
אין איהר ווייסט גאָרנישט פֿין דעם, אַז לאַבטשע
מסור קימט מאָרגין,
ניא וואָס טוגין זייא אַך וואָס טויג אַך דאָ
צי פֿאַר זאַמעָן
לאָממער בעסעָר גיין אַהיים דאָס ביסיל סחורה
אויף ראַמין
דאָרך אַזונע פֿאַרכעס זאָל זעָך אויך אַך טרעָפֿין
אַ סיבעָה?
וויא קימין זייא צי אַך? לאָזין זייא גיין הייצין
די גריבעָה—.
לייבלי גייט זעָך אַוועָק אין לאַכט
אין בעט זייא זאָללין קימין באַ נאַכט
ניא אַז לייבלי האָט זייא דאָ אַזוי גיקלאָגט
האָבין זייא דעך עָהֶם פֿאַר בושה צי גיזאָגט
ז. 64 אַז זייא וועָללין שוין קימין אַליין
שפעטעָר נאך אָנבאַסין צי גיין—.
לייבלי האָט זעך מיט דעם גאַרטיל אַרים גיבינדין
אין איז זעך אַוועָק גיגאַנגין מיט דעָם משרת,
זעננין זייא ביידע איבער גיבליבין אין גרוסע צרות
נעָבעך אין גרוסע ע"נ[1]) אין נעבעך אין
גיהאַקטעָ ווינדין
זאָגט ר' שמואל צי ר' שמעין, איהר ווייסט
גאָר נישט פֿין יעָקעלס פֿאַרמעָגין?
עֶר האָט דעך דאָס הערשט האַנט באַקימין פֿין
קייסער פֿעָרווילעָגין
אויף אַ גיחַסמיטין בוגין פֿאַפּיר פֿין דעם
פֿעָרשטס האַטידאַנט
אין אינטער גישריבין מיט אַ חתימה פֿין אינזער
קייסערס האַנט
אבער ווייסט איהר אויף וואָס? ער זאָל אָפּ
שפרעכין עין הרָעוָת
דיא גישעפֿט איז נישט קיין קליינעקייט, דאָס
איז נישט קיין קיטאָעָס,
אין איטלעכער זאַך דערקענט מעָן גאָטס גבורות
האַנט ווֶעט הערשט יעָקיל אָן קלאָבין אַ עשירות
אבער זעט איהר! גאָט שיקט פֿאַר דער מכה
דיא רפֿואה
דאָ זעָט מען אז נאָר פֿין זאַן ליבען נאָמין
קימט דיא ישועה
פֿליצלונג דאַרף ציקריגין א עַין הרָעֶה, דיא
דינסטמאָהֶט רעָכיל

אין דער קינדבעט ווען זיא האָט גיהאַט דעם זין
מעָכיל
אין זיא זאָל עם דווקא האָבין פֿין א חסיד
א גרוסען בעל יושר
אין דעד ציא, זאָל נאָך דער ערליכער חסיד
זאַן א עושר
אין זיא האָט בדאַריפֿט דווקא צי זאַן קראַנק
נאָר צום שטאַרבין
אין אינזער יעקיל זאָל איהר העלפֿין עפּיס
מיט א ציריבינעָם שאַרבין.
ז. 65 עך ווייסט נישט מיין, נאָר עס איז קיינעָר
אין שטיב נישט גיבליבין
נאר עד אליין האָט גימאַכט מלאכות מיט
א רצועה אין א ציצה גידיבין
עך האָב מיין נישט גיהערט נאָר גיריבין
אין גימישט
אין עָפּיס דיא דינסט מאָהֶעט מיר דאַכט זעך
גיקישט.
אין דער חסיד האָט בדאַריפֿט אַן צי קימין
צום יעָדניראַל
וואָס עָר זיטצט פֿין היא אפשר צווייא הינדערט מאַל
אין דער יעדניראַל זאָל עהם שיקין פֿעָרווילעָגין
אויף דער פּאָסט
יעקלין זאָל נישט קאָסטין קיין גראָשין
נאָר אויף דעָם קייסעָרס קאָשט
אָט! אָטאַדאָס הייסט גיוועזין א קינטעָ שטיק
גאָר אים גירעכט צי קריגין אַזאַ גרויס גליק?—.
עָס הייבט אָהן צי זאָגין דער חסיד ר' שמעיה
יעך האָב גרעסערע ניסים גיזעהין באַ דער
מאָהֶט חיה
דאָס איז גיוועָזין לאָם איך מעך דעָרמאַנין,
יאָ יום אַ שמינֶי
האב איך באַ דער מאָהֶט חייה גיהאַט גראָעֶט
אַ לינֶה
זיא איז גיוועָזין אַזוי שלאָף שוין נישט צום לעָבין
אין יעך האָב מיר באַ איהר גינעכטיגט דעָרנעָבין,
עָס קימט אַזוי וויא זייגער צוועָליף אין מיטעָן
דעָר נאַכט
יעך בין מער גיזעסין אַ ביסיל מיט חסידות
פֿאַרטראַכט
פֿליצלונג חאַפּט זיא מעָך נאר אַרים, אין נאָר גיקישט
עָך האָב אפֿילו צי איהר גישריגין, עָך וויל נישט,
ז. 66 אין עָך האָב מיך פֿין איהר אַוועָק גיקעָרט
אַט. וויא, ווען, זיא האָט גאָר נישט גיהעָרט
עך האָב אפילו גישריגין צי איהר, חייה! אוי!
דיא טיסט דיר א רעה
ענטפֿערט זיא מיר אָבעָר קריק, עך וויל אזוי
עך האָב פֿאָרט א הנאה

1) עגמת־נפֿש.

זיא איז זעך אַזוי גיזעסין אין האָט זעך נאר
מיט מיר גישפּילט
גיא, אַלטץ איינס הוצאה, האָב עך אויך
אַ ביסיל אַ טַעַם גיפילט —,
אין דער פריא עס האָט אָהן גיהובין צי שאַנין
דער מאָרגענשטערין
דיא דינסט מאָהֶט חיה שטעלט זעך שוין דיא
שטיב אויס קערין
זעסט דיא! אָטאַדאָס מעג מען שרייבין אויף גאַזעטין
אויס דעם נס וועט שוין קיינער נישט
קעננין שפּעטין.
ווארין יעך אַליין בין דעך בא דער מעשה גיוועהן
אין האָב דיא גאַנצע מעשה מיט מאַנע אויגין גיזעהן
נאר וואָס טויג אינטץ דאָ דעד קלעֶער
אויב דעָר גיטעֶר יוד ווייסט ווען אין ווער?
מן הסתם אַוודאי יאָ ווארין פאר וואָס ניין
אַז זייא וועלין נישט וויסין וועֶר דען זועט
וויסין מיין?
קים נאר בעסער דיא האָסט פאַדגעסין מיר
האָבין נאָך אַ חוב
צי נוף צי נעמען אַ נדבה פין חיים'ס וועגאַן
אינזער חסיד פין הרבושוב
קים טאָמער וועלמער עפיס אַ גיטה נדבה פין
זאַניט וועגין פולין

דיא זעסט עהם גאָר נישט? ער גייט אים
שווארץ וויא דיא קולין
ז. 67] אוי! ער איז דאָס אַ ש...וואטע נבלה
ער האָט דעך אַ גאַנץ גיטע פּאַרטשיילה
קען ער זיא נישט פאַרזעצין פאר אַ ברייטיל
מיט פיטער
אין דער נאָך, חאָטשי עָס וועט אינץ טאָקע
זאַן ביטער
אין דעסט וועגין וועלמער דעך מיזין עהם
עפיס געלד געבין
אין דער ש... גייט אָבער אים עס איז עהם
נישט ניחא דאָס לעבין
חאָטשי אַ חסיד דאַרף אויף דער וועלט אַזוי צי זאַן
עס זאָל אַלטץ זאן גלאַך, אין אַלטץ זאָל זאן פּאַן
נאר אין דעסט וועגין נישט אַזוי פארקרימט
אין נישט אים צי גיין אַלטץ אַזוי פארפרימט
דאָס איז אויך שוין נישט האַנט
אַזאַ נער האָט גאָטס אויך פּאַנט
הערט איהר! אַז מען טויג זעך דאָ טויג מען
זעך דאָרט
מען מיז אויף דער וועלט זאַן א לאַט פּאָרט —,
ניא לאָממער בעסער גיין טיהן אינזער מצוה
צי נוף צי נעמען פין חיים'ס וועגין דאָס ביסיל
קצבה!! — — — —!!

פּאַדשלאָסען דיא אַנדערע אַקט.

ז. 68]

דיא דריטטע אַקט.

ר' שמואל, ר' שמעי', לייבלי, ר' ישראל, וואָלף, ישובה בחורים.

אין אַ צווייא שעה קימין זייא צי גיין ווידעד
אין זעצין זעך מיט לייבלין נאָך אַמאָהל אַנידער
לייבלי מאַכט צי זייא, ניא יודליך בני רחמנים?
וואָס האָט עטץ עפיס דאָ אַזאַ שלעֶכט פנים? —
אין מיטטען זייעד שמיס
נאר וויא אַ מענטש גיט אַ היס
טאָקע נאד וויא מען גיט מיט דעם אויג אַ מאַך
קימט אַראָן שמעריל ישובה בחור אין גיט אַ לאַך
אין זאָגט אדרבא זאָגטץ זאָל מען נישט פארדריסין
מיז [מיט] אינזער וואלפין וועלמער אויך שוין
נישט שמיסין
שוין! שוין מיר האָבמער זעך שוין נישט
צי קיינעם צי לעֶנקין
וואָלפין האָט מען גיחאַפּט מיט דעם וואָס מען
טאָר נישט גידענקין
אָט דאָס איז אויך אַ שיינע כפרה

אַזאַ יונג וואָס ליגט תמיד בא דער גמרא
איבער אלפסין אין איבער דעם ש"ך
זאָל אויך וועלין טאהן דיא שיינע זאַך?
ז. 69] הינטין אויף דעם בית הקברות
זאָל מען אויף עהם זעהן צרות
האָט ער זעך גינימין צי דער שיינער מלאכה
נאר דאָס איז נאר גיוועזין זאַן גאַנצע מערכה
וואָס יעך בין אַהין גיקימין
אין האָב ערשט אַוועק גינימין
אָבער וואטער ער! ער איז זעך גיוועזין גאַנץ גרייד
דער ממזר בן הנדה איז שוין אפילו גילעגין צי שפרייט
נאר יעך בין הערשט אַהין אַן גיקימין צי גיין
איז ער הערשט אַזוי וויא אָן אַ קאָפּ
גיבליבין שטיין —.
זאָגט לייבלי צי זייא, אַהאַ האָב עך דען
נישט גישריגין לאַנק

אַז דער חסיד מיט פֿאַנטאָפֿיל חאַטשי ער
קנייטשט דיא באַנק
חאַטשי עד זיצט אין בהמ״ד איז ער פֿאָרט קייסער
דאָס וואָס ער וויל זעך טאָהן טיט ער בסתר
פֿין דער גמרא, גייט ער זעך אַוועק אין
זאַננע דרכים —.
וואָס דען מיינט עטץ? זייא זענין נישט
קיין מענטשין זייא זענין מלאכים? —.
נאָר אין דעסט וועגין נעמטץ עהם אַראָן צום פּסק
וועל עך עהם מאַכין אַ משפּט אָבער מיט דעם קנאַק
שלמה'לי מיט דעם ריסישין, לופֿין דאָ געך באַנאַנד
אין ברענגין וואָלף'ין צי פֿירין אינטער דער האַנד.
ז. 70] הייבט אָהן צי שרייען דער ישובה בחור פֿלטיאל
אַהאַ ער גייט דער בחור! זעט איהר ר' שמואל? —.
דיא צווייא ישובה בחרים גיבין עהם אין בהמ״ד
אַראָן אַ חאַפּ
דער דיסישער ישובה בחור ניט דאָ דעם
גאַנץ הוכין קלאַפּ
שלמה'לי שרייט אַ האַ! אַ האַ! ער איז דאָ!
מען פֿירט דעם חתן אַ האַ! גיט ברוך הבא
ביזט חלעבין אַ קינצלעכער יונג
נאָר וואַז אינץ דאָ אויך די צונג
לאָממער אינץ אויך דערקענין אָהן דאַן מאַנין
וואָס דיא גיטער ברידער קענסט נישט פֿאַרטראַגין
יאַ ביסט גרעכט האָסט גיוואָלט מאַכין דיא קינץ
נאָר פֿאַר וואָס גיטער ברידער גאָר אָהן אינץ —.
ניא זאָגט לייבלי וועט עטץ אויס הערין ברידער?
לאָז'ע זאַן שטילל, לאָז דאָ נישט זאַן קיין גירידער
וואַרטץ עטץ וועט דאָ הערין אַ שיינע זאַך
עך וועל עהם דערפֿער זאָגין זאַן שבח —.
דיא איבעריקע ישובה בחורים וואָלטין זעך
גיגערין וואָלף'ין גישניטין
זאָגין זייא צי לייבלין, זאָג נאָר נישט לאַנג,
לאָז גידירין אַ פּאָר מינוטין
בראַיע דאָ נישט אָהן קיין סאַך נאָר איינס
אָבער עס זאָל זאַן טאַקע עפּיס קינצלעכס שיינס
ז. 71] מיר וועלמער דיר גאָר נישט וואָרין
אדרבא מיר וועלמער דעך צי הערין
נאָר זאָג עפּיס מיט שיינע שפּיצין
עס זאָלל טאַקע זאַן קינצלעכע וויצין —.
אין דעם בהמ״ד וועָרט דאָ גאַנץ שטילל
ר' שמואל טיט זעך אָהן דיא ברילל.
הייבט אָהן לייבלי צי זאָגין. דער גאַנצער עולם
וויסין דיא מעשה גאַנץ גיט פֿין דעם בית עולם
אַלטץ וואָס עס איז נעבעך גיוועהן
אין אַלטץ וואָס דאָרטין איז גישעהן
אין גאַנצין וואָס עס האט זעך דאָרטין פּעסיערט
אַלטץ וואָס דאַגע כשרע הענטליך האָבין גירידערט

נאָר אין דעסט וועגין ביזט פֿאָרט נישט שילדיג
דערינין
דיא מצוה האָסט דיא אין דער הייליקער תורה
גיפֿינין
עס איז אַ מצוה צי זעהין זעך צי פֿלאַסין
אַבי דעם גוי דווקא גאַנץ גיט אויס צי ראַסין
וואָרין אין דער תורה שטייט לעשות נקמה בגוים
דער מענטש דאַרף צי האָבין אַ זכות מן השמים
ער זאָל קאָננען מקיים זיין דיא מצוה גאַנץ גיט
דווקא צי זעהין צי פֿאַרגיסין דער גויס
טרייפֿע בליט
ז. 72] ניא אין דיא האָסט טאַקע גיוואָלט טאָהן דיא נקמות
וואָרין דאָס ווייסין מיר דען שמא תתעבר ותמות
דאָס ביזט דיא גרעכט האָסט גיוואָלט טאהן אַ נקמה
זאָלסט איר אַוועק נעמין דיא טרייפֿינע נשמה
עס איז אַפילו גאַנץ גרינק
נאָר מען מיז זאַן דערציא פֿלינק
אָט דארך דעם איז דיר נעבעך גיקימין
וואָס דיא גאַנצע שטאָהט טיט מיט דיר ברימין
חאטשי דיא האָסט גיוואָלט זי אַראָן ברענגין
אין אַ סכנה
דיא האָסט דאָס אָבער גיטיהן גאָר אָהן כוונה,
נאָר אין דעסט וועגין אין אַ נאַגץ קאָרצע צאַט
קענסט דיא ווערין קריג דער אייגינער לאַט
מען חאַפּט זעך צי דיא חסידים צידיק
צי גאָטט גיט מען ווידער דעם ברייטין קיק
אין פֿין האנט מאהל אהן נעם אויף דיר
אַז דיא וועסט וועללין טאָהן גאך אַ מאָהל אַ ריר
זאָלסט דיא שוין טאתין מיט גרויס כונה
ווער [־וועט] דיר באַי שטיין דער זכות פֿין
דער נאמנה —.
ניא אַצינדערט צי ציטס עם אויף דער הולצער ערד
אין מאַכטץ עהם דעם פּסק יאָס ער איז ווערט.
זייא לופֿין דאָ צי וואָלפֿין ציא אַזוי ווייא
אַ שטאָרים ווינד
מען לייגט דאָ אַנידער דעם יונג אַזוי געך
אַזוי גישווינד
ז. 73] מען האָט עהם נישניטין מיט אַ שטייגער
אָבער טאַקע צווייא שעה אויף דעם זייגער
איטלעכער האָט אַלטץ גיקלאַפּט מיט פֿאַנטאָפֿיל
מיט שיך
אין די גאַנצע מעשה האָט מען פֿאַרשריבין
אין ת״ת ביך —.
אַללע ישובה בחורים זעננין צי לייבלין צי גילאָפֿין
אין האָבין עם גיקישט, גיט! גיט! האָסט
צי גיטראָפֿין
נאָר מיר בעטען דעך זאָג פֿאַר אינזער פרנס החודש
די גאַנצע וואָלף'ס מעשה נאָר סאַממע לשון קודש

טאקע בעדייא צי ווארטין ביז זייגעד צווייא
ביז דער האָזן וועט געבין אַ ערשטין קרייא
אָבי דאָ צי הערין דאָן זיסין שמיס
מיר זאָגין דיך בנאמנות עס איז ציקער זיס —.
גיא זאָגט לייבלי אַז עטץ אליין ווילט דאָ
אויך הערין
וויל עך מעך מיט אייך גאר נישט דאָ שפארין
נאָר האָרכטצע קינדער
דאָס שיינע זיסע ווינדער.

אשיר בשירי
כל אנשי עירי
זקנים ונערים
מלכים ושרים
זאת יָדְעו
עיניהם רָאו
בפתח השערה
את אבי הנערה
אותו שאלו 74]
מה פעלו —.
כל הדברים
פה נאמרים
אשר שמעתים כה
רשמתים עתה פה —.
במקום קבר
נשים וגבר
במקום צר
וגם קד
באין אנשים
רק החפשים
מועד צהרים
השמש בשמים
זרחה ותופיע
במנעלו קרוע
הלום בא
יפיה דאה
עלמה יפיפיה
כגפן פוריה
עיניה כיונים
לחייה כרמונים
נפשו חמדה
בה לצמדה
ביפיה חשק
על פיה נשק
אגורת כסף
חיש בחתף
בהיקה זרק
שינו חרק

ובפיו שָׂרָה
עלמה זרה
בא הלום
פנה היום
נסו הצללים
ירדמו החללים
הבט שמה
מצפון וימה
אין רואה
משוד ושואה
אל תירא
הנה סורה
נשכבה שנינו
על משכבינו
עורה עורה 75]
ברננים נשירה
נשמחה יחד
בלי פחד.
כקול דעם
שאגה בזעם
מה המעשה
אשר תעשה
אנכי אחטיאך?
אשלול נפשך?
חסיד אתה
אותך הֵמַת
הבט על האבנים
שור נא בעיניך
הישרו דבריך
פה אבות ובנים
יחדיו ישכבו
נפשם תדאבו
קולם ירימו
ממיצד[1] יהימו
דמך בראשך
אנכי אהרגך
בזאת אאות
מאלפים ומאות
אם חפצת בי
מי יתנך כאח לי?
הֵמַר דתך
כאשר אצוך
שער ראשך
ושער זקנך
ופאת זנבך
הסירם מעליך

---

1) אינעם טעקסט — מימצר.

וחלוף שמלותך
ואבא אליך
ואעשה כדברך
ותברכני בברכך.
בנכאה רוח
שפך שוח
אליה התחנן
בזמר ורנן
באמרי זך
בשיח רך
היא עֲנָנה
שושנה רעננה!
גא כדברי עשה
או מלפני צא
וילך ממגה
בחרון אפו
וכסף בכפו
ובדרך קללה.

גאך דעם זאָגט לייבלי צי פלטאיל׳ין
דיא ווייסט נישט פין מאַן ויכוח מיט שמואל׳ין?
אדרבא זאָג דיא, דיא ביזט דאך נישט קיין נַעַר
זאָג! האָט מען נישט פין דיא חסידים גרויס צַעַר
חאטשי זייא גייען נעבעך קרוע ובלוע
איז פאָרט איטלעכער חסיד באַזינדער אַ צבוע —.
זאָגט פלטיאל ניא אוודאי וואָלף׳ס חסידות
האָב איך גאר נישט צי שמיסין
אַזאַ חסידות וויא וואָלף האָט, וויל עֶך עֶס זאָלל
מיר אין אַ שיסיל קרעֶפלעֶך גיניסין
גיאַ! וואַל אייגעם טרעפט זעֶך אַ עברה איין
מאָהל אין חודש
מעגין נישט זיין אין דעסט וועגין דיא איבעריקע
חסידימלך גאַנץ קודש
נעֶ אַז דעֶר יצר הרע הייבט אָהן צי בריהֶן
מיז עֶך דעך עהם, זאַן ווילין צי ליפ טיהֶן
מען קאָן נישט דעם יצר הרע מאַדין
מעֶ מיז פין עֶהם די צרות לאדין
ו. 77] ניא אדרבא זאָגט איהר אליין וועט מען
דעם שטראָפין?
דעם וואָס ער האָט גאר בא דעֶר גאַנצעֶר
מעשה גישלאָפין
אַז עֶר איז אַזאַ יוגג עֶס זאָלל עם גאָר
אויס ראַסין?
ניא! וועט מען דיא איבעריקע חסידים
אויך שמאַסין? —.
ניין זאָגט לייבלי דאָס איז נאר שילדיג
אַייעֶר חַבוּרָה
זייא פירין דאָס גאַנצע רעֶדיל אַזוי גלאַך כשוּרָה

פליצלינג אים צי גיין ביז וואַדמיס מיט מוח
אין דיא נשמות מעלה צי זיין מיט דעם רויך
דאָס פאַרטיק מאַכין געדירט ביז זייגער דראַיעֶן
אין עֶס דאַוויגין אליין גערירט אַזוי געֶך כהרף עַיִן
אין אַ גרוסער טרינק בראָגפין שטייט
אַ גאַנץ שיינער
אין דער נעֶבעֶן ליגט זעך אָהן גיגרייט אַ
פאָלקעֶ אָן בייגעֶר
זיין אַמאָהל אַז מען קריגט אָהן אַ חסיד
צום פליקין
חאַפט מען אַ פאָר גילדין אויף אַ סעודות
מצוה תיקון
פאַר די פאָר גילדין מאַכט מעֶן אַ עֶס אין
אַ טריגק
דער נאך ווערט מען הֶערשט אַ חסיד
אַ קיגצלעכעד יוגג
דאָס הייסט טאַקע גיאַרביט מיט פאַיעֶר אין שווייס
אין אַז קיינער זעֶט נישט מעֶג מעֶן טאהן
אַלדעס בייז
הערסטו! וויא דיא חסידים זאָללין גישט
וואַזין דיא וועגין
ווער וואָלט דאָס גיטאָהן אינזער גמרא אַ קעגין? (14)
ז. 78] לאָז ווערלין אַ מענטש וואָס ער איז פאַרשלאַפט
איין אַלטעֶר מאַן אהן כח אין אָהן קראַפט
אַריבער גיין איבער דעם יַם. פאַלט ער דעך
נעבעך אַגידעֶר
וואָרין וויא האָט עֶר שוין נעֶבעֶך כח,
זעננין אָפ גישלאַפט זאַגע גלידעֶר
העלפט עהם איין מענטש אין פירט עהם איבעֶר
איבעֶר דעֶם שטאַרקין גרוסעֶן וואַסער אַריבעֶר
גליקלעך איז דער מאַן, גליקלעך איז דעֶר פירעֶר
דאָס הייסט גיוועזין איין עֶרלעֶכעֶר רעֶגירעֶר
קימין זייא אָבער גלַאך
פינקט אין מיטעֶן טַאך
אין דער שיפער קערט אים דיא שיף
אין ער חאַפט זעֶך געֶך דאָ אַריף
אין הייבט אָהן גישווינד צי אַנטלופין
אין וויל נישט אויף קיין שום אופן
אָהן דעם אַלטעֶן גידעֶנקין
נאר עֶר לאָזט עהם דאָ טרעֶנקען
אַזוי פינצטער וויא בא נאַכט
זאָלל וערין זיין נאָמען גידאַכט
שטאַרבין זאָל אַזעליכער אין זיין מיטעֶרס בויך
זאָל דען אַזונער דער ציא נאָך לאַנג לעבין אויך?

---

14) אמר רב המנונא לא חרבה ירושלים אלא כשביל שביטלו בה ק״ש של שחרית וערבית שנאמר הוי משכימי בבקר שכר ירדופו (ישעיה ה׳) וראה בעינך כי חז״ל הרחיקו זה הדרך מלכת בו (שבת פ׳ טז דף קס׳).

בעסער איזט עהם איידער ער ווערט גיבורין
נאך וואָס זאָללין מענטשין דאָרך זיין האַנר
ווערין פֿאַרלורין ? —.

ז. 79 אַזוי זענגין אַללע אינזערע לַאַט
אָט! אָטעדאָ נישט זייער וואַט
אויף דעם שאָסעי, אויף רעם גאַנצין טראַקט
זעננין די גיטע יורין פֿיל אין פֿיל אַן גיפּאַקט
אָט! ריא לַאַט קענען דאָס דעם מענטש
אביסיל פֿאַרבלענדין
זייא חאַפּין עם אַראַן ער זאָל זעך שוין
נישט קערין אין ווענדין
עס לויפט אָבער צי זייא, סאַי דער אָרימער
סאַי רער ראַכער
אין זייא פֿאַרפירין שוין דעם מענטש אין
ריא טיפע טאַכער
זייא מיט זיירע גנבה'שע המצאות
ברענגין אויף אין ראַווינין נאַיע נסחאות
לאָם מען אַן קיקין אין מורה אויב מען
מעג טאָהן דאָס (15
ער שרייט אויף דיא מענטשין, וואָס גייען
מיט רעם טעות —.
הערסטו זאָגט ר' שמואל ראָס איז רעך מאַן
גאַנצע שאלה.
וואָרט וועט איהר זעהין אַז אין קליינע וואָלע
וועללין זעך צי נויף קימין דאָס גאַנצע רימעל
אין וועללין האַצקין אין שפּרינגין ביז צום הימעל

ז. 80 אין בסתר אַז עס וועט נישט זעהן קיינער
וועללין זייא זאַן פֿאַנע יונגין מיט ביינער
אָבער אין זיירע הערצער איז גאָר לער
זייא ווייסין גאָר נישט וואָס אין וועָן אין ווער
אוי! אַזאַ וויסינשאַפֿט איז נישט גיטץ
נישט ראָס הייסט גיוועזין דער רעכטער שפּיץ
נישט מיט אַזאַ עבורה קימט מען לשערי שחקים
דאָס איז דעך דאָס קלענצטע פֿין דיא פֿיר חלקים
וואָרין עבדות [עבודת] הבורא איז אין פֿיר
חלקים איין גיטיילט
יעדער מענטש פֿאָדליג זיין שכל האָט זעך
אַ חלק אויסדערוויילט

15) בזה האריך המורה בפרק נ"ט מח"א ובהרבה פרקים קודם לו וז"ל הנה כבר התבאר לך שאין כל מה שתמצאהו מן התארים המיוחסים לשם בספרי הנביאים ראוי לנו שנתפלל בהם אך את זאת אשר תיקנו אנשי כנסת הגדולה בתפילה, וזאת מותר לנו להתפלל בהם, ולא במו שעשו הפתיים באמת אשר המריצו בשבחים והאריכו בתהילות והרבה דברים בתפילותי חברום ומליצות קבצום להתקרב בהם לבורא, לפי מחשבתם יתארו הבורא בהם בתוארים אלו יתואר בהם אחד מבני ארם הי' ח(ס)רון בהוקו ובו' עד אבל חרוף וגדוף בשגגה מן ההמון השומעים ומן הפתי ההוא האומרם עכ"ל ועיין בבוזר מאמר שני סי' ב' פירוש ובונת התארים, — רב לך אחי!

איז ראָס ערקסטע פֿין ריא פֿיר אַז דער
מענטש איז פֿאָהעל
נאר דאָס גאַנצע עברות שטעקט אין ריא הענט
אין אין מאָהל — *)
דאָס בעסטע איז פֿין דיא אַללע פֿיר
אַז דער מענטש עפּינט זעך אַ טיהר
אין הייבט אָהן צי קלערין מיט שכל אין מיט זינין
אָט, אַזוי וועט מען קעננין עבודות הבורא גיפינין
אָבער נישט אַז רער מענטש גייט אויף דעם מאַרק
אין קריכט אים אויף דעם גרעסטין טאַריק
אין גייט אויף דער בריק
אין גיט זעך צי גאָט אַ קיק
גאַנץ פֿלייסיג גאַנץ פֿלינג
איז ער זעך דאָ אַ קינצלעכער יונג.

ז. 81 אַללע מאָהל אַללע מענטין ריפט ער גאָט אָהן
ער האָט אַ שטאַרקע אמונה אַז גאָט וועט עהם
דאָס טאָהן
אין וועט עהם דאָ אָהער צי שיקין אַ כשרע מציאה
אַ גוי מיט געלד ער זאָל זעך רעָ אויסרעכטין
אַ קריצה
אין אפילו אַז וועט עהם קימין אונטער רער האַנט
איינעם [איינער?] פֿין דיא בני ישראל
זאָל ער עהם אויך אויס ראַסין, אין אַ גוי
מעג זיין אפילו אַללע מענים אַללע מאָהל
ניא אדרבא מעג מען ראָס טיהן? נאר טעות גוי
איז מותר
אָבער ניט אַוועק צי גזל'ן, ראָס וואָס דער גוי
אַרבייט שווער אין ביטער
הייבט אהן צי קלערין פֿין ווען אָהן ער
ווערט געבורין
ביז וואַנין ער ווערט נעבעך פֿין דער וועלט
פֿאַרלורין
דיא ביטערע אַרבייט אין דאָס גרוסע מיא
צים סוף קימט רער יוד אין נעמט ראָס עהם ציא —.
נאר דאָס איז אמת אַז אַ מענטש פֿאַרגיסט
זעך זאַן בליט
אין האָט גאָטט אין זין אָבער טאַקע אמת'רק
אַללע מעניט
מיט דעם הייסט מען גיוועזין פרים
דער וועג איז גיט, דאָס איז נישט קרים
מיט רעם האָט גימיינט דער נביא אלקים
והשיבות אל לבבך כי ד' הוא אלקים (16 —.

*) לך אל הגדולים חקרי לב המה יגידו לך הדרך אשר תלך בו כי דעתם שאין שום שלמות נתנה שיהי' מ:שג לשום נברא אלא במעשים, ויסתרו דעת הפילוסופים שאומרים שתכלית מן האדם הוא השגות המושכלות לבד (עקרים מ"ג פ"ג ופ"ד) ש"ם ש"ם ק"ז.

16) יקירי! הצבתי לך ציונים הורתיך הדרך להקל מעליך העבודה, כי אם יבאו דברי אלה בלבך ותחשוק למצאם כתובים במקומם,

ז. [82 דאָס איז גיוועזין דער עיקר צווי מען זאָל
נישט דינין קיין מלאך[17].
נישט צי דער זין, נישט צי דער לבנה.
חאטשי זיא איז אַ מהלך
חאטשי אין הימּמעל לאַכטין זייער שיין
דיאִ זִין אִין דיא שטערין
זאָל זעך פאָרט דער מענטש צי דיא מהלכים
נישט קערין
אין ווער שמיסט אַז מען טיט נאָך עבודית
צי איינס פין דיא אַללע ארבעֿ יסודֹת
דער איז דעך אוודאַי אַ נער
פין דעם האָט מען דעך אוודאי צַעַר
חאטשי דער מענטש פאַרשטייט אַז גאָטט
איז נאָר איינער
חוץ עהם איז שוין נישט דאָ אויף קיין
שום וועלטִין קיינער
אין דאָרך גאָטס הַאַנט ווערט אין גאַנצין געפירט
אהן עהם ווערט נישט קיין שום גלגל
פין אָרט גערִירט
הייסט פאָרט דער עובד אַ פשוטער בור
אַזאַ עבדות האָבין גידינט אנוש׳ס דור —.
אָבער דאָס הייסט נישט גיוועזין קיין חסידות
אַז מען עסט דווקא פיניף מאָהֶל שלש סעודות
באַדייַא גיגַנבִינִין אין צי ראַסִין
אבִי צי געבין דער קישקע אָהִן באַסין
ניין חלעבין! נישט אַזוי האָב איך גיהאֶרט
אַזאַ חסידות איז אַ זאַצמער מוחל ווערט
אזונער הייסט נאר אַ חסיד אַ פרעסער
איידער אַזאַ חסידות איז שוין דער טויט בעסער
ז. [83 אַזאַ חסיד הייסט נאר אַ פרעסער אַ קל
אט אַזאַ חסיד דריקט אינץ אָפּ דיא גאַלל
וואָרין וואָס קימט מיר דערויס פין זאַן וויינין
אין קלאָגִין
אַז ער קיקט נאר אויס אין גאַנצין עפּיס
אוועק צי טראָגִין
הערסטו פלטיאל! דיא האָסט שוין גיהערט פין מיר
קיין פיניף מאָהִל דאַרף עך דעך נישט צי
זאָגִין דיר
נאר נאך אַ פאָר ווערטער מעגסטו פין מיר העִרִין
ווּעסט דיא וויסין וויא אַהִין דער מֶענטש
זאָל זעך קערין
הערסט דיא! באַ אינץ אין דער הייליקער תורה
וואָס זיא האָט אינץ גיגעבין דער הייליקער בורא
שטייט אַזוי! האָב ליפּ דאַן חבר אַזוי וויא
דאַן לעבִין
פאַרגין עהם וואָס גאטט האָט עהם נעבעך גיגעבין
לאָז זעך דיין גיטער פריינד מיט דיר דערנערין[18]
קיין שנאה אין קיין שלעכטע רייד זאָל ער
פין דיר נישט העִרִין
זאי עהם נישט מקנא אין זאַנגע אַללע זאַכען
אַז ער ח״ו פַאַלט זאָלסט אויס עהם נישט לאַכִין
זאָלסט נישט האָבין אָן עהם אַ נקמה
וואָרִין עטץביידע האָט איין נשמה
אַזוי ווי יענעמס סוף אַזוי וועט זַאַן דאַנער
אין אַזוי וויא דאַנער וועט ווידער זַאַן מאַנער
ז. [84 וואָרין סאַי דערש [דער?] מענטש סאַי דאָס פערד
ליגין ביידע נאָך דעם טויט אין דער ערט
נאר מיט איינענייציקע זאַך איז דער מענטש בעסער
מיט דעם איז דער מענטש פון דער בהמה גרעסער
דעם [-דִער] מענטש האָט אַ נשמה איז זי הייליק
ווארין דער מענטש האָט אַ צלם פין גאָטס חלק
דיא האָסט אוודאי גיהערט, ווען דער גר איז
גיקימין אראַן
צי ר׳ הילל הזקן אין האָט גיוואָלט ער זאָל
עהם מגייר זיין
נאר עך וויל אויף דעם אופין
איך זאָל מיר קענין עולם הבא קופין
אַזאַ לאַנגע צַאַט וויא מען שטייט אויף איין פיס
ניא אדרבא וואָס האָט ר׳ הילל גיענפערט
אויף דעם שמיס!
האָט עהם ר׳ הילל נאר מוסר גיוועזין איין כלל
די זאַך קען מען נישט באַצאָלין מיט קיין שלל
דער כלל איז טאַקע קארץ אָבער פַאַן
דאָס גייט גיט דעם מענטש אין קאָפּ אראַן
„האָב ליפּ דיין פריינד ווי דעך אַלייַן״
מיט דעם כלל ווּעסט דיא שוין בדרך הישר גיין
לאָזען נאָר זאַן דיא ווערטער באַ דיר טאיער
ווי גאָלד
ווּעסט דיא האָבין עולם הבא, אַזוי וויא דיא
אַליין האָסט גיוואָלט —.
ר׳ שמואל! אָט די פאר זאַכען הערס
וואָרין יעך האָב שוין לאַנג גיקלערט
ז. [85 וואָרין דאָס קאָן מיר קיין מאָהִל נישט אין
קאָפּ אראַן
עך זאָל זאָגין, אַז אַ מענטש וויל קונה
עולם הבא זַאַן
מיז ער מקיים זיין דיא גאַנצע תורה דערפער

אם לא תמצאם תקלל אותי ואת ספרי באמרך הגם זה בא אלינו להשתגע ולהרבות דברים אשר לא בדת, לכן יקירי וידידי! לך אחריהם ותמצאם על מקומם, ממילת „אבער זאַן הארץ" עד „והשיבות אל לבבך" (חובת הלבבות פ׳ ב׳).

17) ממילת „דאס איז גיוועזין דער עיקר" ביי עד „אנוש׳ס דור" (היא ברמב״ם עכו״ם פ״ב)

18) ממעשה הגר שבא לפני ר׳ הילל תמצא בשבת (פ׳ במה מדליקין דף ל״א) והן הדברים אשר אגלה עתה באזניך — .

אָבער מיט אַטײַל מצות איז צו ע"ה צו קימין
שווער
זאָג זע מיר, וואָס האָט האַנט דער מענטש אַ ניץ
חאָטשי ער טיט אויף דער וועלט טאַקע
אַביסל גיטץ
אָבער דאָס ווייסט דען פּאָרט יעדער קינד
אַז איטלעכער מענטש מיז האָבין זינד
איז דען האַנט, אַפּילו מען האָט זען אַביסל
מצות מיט גינימין
קען מען אָבער פּאָרט מיט דעם ביסל נישט
צו עולם הבא קימין
וויא איז ז'ע האַנט אינזערע חכמים'ס הבטחה?
אַז יעדער מענטש מיז האָבין בעולם הבא
אַ הצלחה — *)
אין מיר זאָללמער וועלין ווידער ציריק שמיסין
אַז מען קאָן אויף יענער וועלט אַ זכות גיניסין
אַפּילו מיט אַטײַל מצות דאָס איז אויך גיניג
אין דאָס איז טאַקע אינזערע חכמים'ס קריג 19)
ז. 86] אַזוי קען מען אויך נישט זאָגין, אַזוי איז אויך
נישט ווערט
ווארין דאָס וועט זיין קשה, נאָך וואָס האָט
אינץ הש"י באַשווערט
מיט דער גאַנצער תורה וואָס זיא איז אַזוי לאַנג
אַזוי ברייט
אַז מען קאָן קימין צו עולם הבא נאר מיט
אַ גאַנץ קלײניקייט?
סאַי וסאַי קעננין מיר אַלץ נישט מיט
ערקלערינג גיפינין
וועלכע דער וועג פון עולם הבא איז,
צו גיין דערינין
גאר אַז מען וויל פּאָרט דעם קלעהר גיט מי[ט]
שכל פאַרשטיין
וועל מער פּאָרט גיפינין אין אַ חוקרשין וועג
צוא גיין
ווארין לאָממער קלערין וואָס פאַר אַ חסדים
וואָס פאַר אַ ניטץ

*) ההבטחה אשר הבטיחו חז"ל בירושת עולם הבא לכל איש ואיש מבני ישראל, היא באמרם ,,כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא" (סנהדרין ד' צ ע"א)

19) בדבר הזה נחלקו ר' שמעון בן לקיש ור' יותנן בפרק חלק (סנהדרין דף קיא ע"א) אמרו שם לכן הרחיבה שאול נפשה ופערה פיה לבלי חוק (ישעיה ה' י"ד) אמר ר' שמעון בן לקיש למי שמשייר אפילו חק אחד מן התורה, אמר ר' יוחנן לא ניחא ליה למריהו דאמרית עליהו הכה, אלא למי שלא קיים אפילו חק אחד מן התורה — שם תראה כי לא גרע.

וואָס הש"י טיט מיט דעם מענטש פון אָהן הייב
ביז צום שפּיץ 20)
דער מענטש ווערט גיבורין מיט אַ גיטען פידאַמענט
אַלץ גיטאָפּעלט צווייא פיס אין צווייא הענט
אין ווידער צווייא אורין אין צווייא אוגין
נאָך וואָס? כדי עס זאָל דעם מענטש בעסער
טוגין —.
אַזוי דאַ אויך הש"י האָט גינעבן מצות אַסאַך
כדי אַז דער מענטש אַפּילו מיט איין זאַך
מיט דער קלענצטער מצוה פון דער תורה
וויא באַלד ער טיט דאָס נאר מיט אימה אין מורא
ז. 87] איז די מצוה אָהן גינימין גאַנץ ניט גאַנץ הײליק
אַז דער מענטש האָט בוודאי אויף יענער וועלט
אַ חלק
והא ראיה מיר גיפינין דען אין דער גמרא
בא דער מעשה פון דער גרעט וועשערס צרה
אין פון דעם שוטר בא דער מעשה פון
ר" חנינא'ס מיתה 21)
אַז די אַללע ביידע גוים האָבין ניהאַט
עולם הבא בחברותה
האַנט זעהין מיר דען אַז זייא מיט זייער
ערליכען צייכען
האָבין גיקענט מיט אייך [איין?] זאַך צו עולם הבא
דערגרייכען
מכל שכן איינער פון דיא בני ישראל
קען אוודאי צו עולם הבא קימין אַללע מאָהל —.
נאָר דער מענטש זאָל וועללין אָפּ קלערין דעם
שכר אַליין
וויפיל יעדער מענטש האָט, דאָס קאָן מען נישט
פאַרשטײן
ווארין אין דעם איז דאַ עטליכע פאַכען
מיר וועלמער דאַ שמיסין נאר א פאר זאכען.
איין מאָהל איז פאַ־האַנדין אַז יעדער מצוה
פון יודין

20) ועתה קורא נעים הנה סולם החכמה לפניך, עלי עלה ההרת שם תמצא מיים חיים ממבוע החכמה נובעים. שם תחלק שלל מעדי זהב אשר תמצא, ראה יד החזקה וגורל הצדיקים, אשר מטוב ד' מבחרם שמה אך רוח השכל תרתף. לא ישמע הוי את והוי אחות, אב על בן שמה לא ירחם, הורת רחם לא תחזק ידי עולליה — הנה עתה העת אשר על משמרתך תעמוד, לראות לבא בהיכל הקודש, לעמוד לשרת לפני אל, אם עור רוחך בקרבך, עלה על מעלות בהדרגה אזי תיטב לך באחריתך (עקרים מ"ג פ' כ"ט ל')

21) אמרו בכתובות על ההוא כובס דהוה בשבבותי' דרבי וסליק לאגרא ונפל ומית שיצאה בת קול ואמרה אף ההוא כובס מזומן לחיי העולם הבא — וכן במסכת עכו"ם אמרו על ההוא שוטר שהיה ממונה להמית את ר' חנינא בן תרדיון, כי לפי שקרב מיתתו כדי שלא יצטער ר' חנינא ביותר, שהיה מזומן לחיי עולם הבא, וכן במסכת תענית מביא הרבה מעשים מאנשים שאמר עליהם אליהו שהם מזומנים לעולם הבא —.

זענגין איינס פין עס אַנדערע גאָר פאַרשידין
עס איז פאַדהאַנדין איינער טיט פין דער גרוסער
מצוה אֵיינֶע
אין דער אַנדערער טיט נאר נעבעך אַ מצוה
אַ קליינע
קען מען דען זאָגין, געפעלט דען דאָס אַך
אַז דיא אַללעביידע זאָללין האָבין שכר גלאַך!
ז. 88) מן הסתם וואַזט אויס אַז דעמס וואָס דיא מצוה
איז גרעסער
דעמס שכר איז אוודאי אויף יענער וועלט
אויך בעסער —.
אין ווידער איז פאַרהאַנדין איינער וואָס טיט
מצות מיט כוונות
ניא פארשטייט מען דען אַליין, עס וואַזט אַזוי
אויס דאָס ישרנות
אַז זאַן מצוה, איז אוודאי הינדערט מאָהל
מיין אָהן גינימין
וויא דעם אַנדערענס מצוה, וואָס זיא איז
אָהן האַרץ גיקימין
מיר געפינין אין דער גמרא אַסאַך אַזעליכע דרכים[22]
צווייא מענטשין האָבין גיבראָטין באַנאַנד דיא
קרבנות פסחים
אין זייא האָבין דיא קדבנות גלאַך גיגעסין אויך
נאָר איינער האָט זעך גיוואָלט דערפילין דעם בויך
אין דער אַנדערער האָט ניגעסין אויך נאָר
פין גאָטס וועגין
ניא אדרבא וואָס שטייט אין דער גמרא?
לאָממען נאָך פרעגין? —
שטייט אַזוי אַז דיא צדיקים שטענדיק גלאַך אין
גאָטס וועגען גייען
אָבער די רשעים פאַללען תמיד, זייא קענגין
נישט אויף דיא פיס דערשטייען —.
באַ איינעם פין דיא האַנטיקע חכמים האָט זעך
אויך אַ מעשה פארלאָפען
אַ גזלן זאָל פליצלינג קימין צי עולם הבא? דאָס
האָט זעך שוין נישט לאַנג ניטראָפען!
דיא מעשה איז אַזוי גיוועהן, פין דיא נזלנים
איינער נאָר אַליין
איז ניקימין צי אַ קליגין מענטש, מיט זייער
אַ גרויס גיוויין

22) אמרו חז"ל (נזיר דף כ"ג ע"א) משל לכני אדם שצלו פסחיהם אחד אכלו לשם פסח ואחד אכלו לשם אכילה גסה, זה שאכלו לשם פסח עליו הכתוב אומר כי ישרים דרכי ד' וצדיקים ילכו בם (הושע י"ד ז') וזה שאכלו לשם אכילה גסה עליו הכתוב אומר ופושעים יכשלו בם — שם שם. א"כ ראינו כעינינו כי אף מצוה אחת תתחלף וין העושיהם בין הכונות התלוים בה, והכן היטב—.

ז. 89) אין האָט מתודה גיוועזין זאַנע מעשים הרעים
אין האָט גיבעטין אַ תשובה אויף זיינע חטאים
נאָר אַזאַ תשובה ער זאָל סאָנין דערהאַלטין גרינג
דער חכם האָט אַ תשובה אַרויס גיגעבין
דעם פאַנים יונג
ער זאָל אויף זעך נעמען פין האַנט מאהל אָהן
ער זאָל דיא עברות שוין נישט מיין טאָהן
אין קיין ליגענט זאָל ער קיין מאָהל נישט זאָגען
דיא קליינע תשובה וועט ער קעננין דערטראָגין
דער גזלן האָט אויף זעך די תשובה גינימין,
וויא עס איז זעך אַמאהל אָבער אַביסיל גיקימין
דער גזלן איז גיגאַנגין אין וואַלד אַראַן
אַ מענטש טייטין
באַגעגינט עהר אָבער איינעם, וואָס ער הייבט
עם אָהן צי גייטין
אין מיצ'עט עהם, אין הייבט עהם אהן צי פרעגין
ער זאָל עם זאָגין וויא ער גייט אויף די וועגין
דער גזלן האָט זעך דערמאַנט אין זאַן אמתע הבטחה
האָט ער דערציילט, אַז ער וויל טאָן די מלאכה
ער גייט זעך אָבער וואַטער אין פרעגט נישט
נאָך קיינעם
דער באַגעגינט אָבער וואַטער נאך אַמאָהל נאָך איינעם
דער אַנדערער פרעגט עהם אויך וואָס ער טיט
אין דעם וואַלד
ער דערמאָנט זעך וואַטער, אין דערציילט דעם
אויך נעך אין באַלד
וויא זייא הייבען זעך אהן צי צו גיין
דער גזלן בלאַבט דאָ גאָר אָן קאָפ שטיין
ז. 90) אין הייבט זעך אָהן איבער צי קלערין
וואָס טיא עך? דיא צווייא מענטשין הערין
אַז איך גייא דא איינעם דערשלאָגין
דער נאָך וועללין זייא ביידע גיין עדות זאָגין
אַז איך האָב דעם מענטש גימאַכט טויט
ווער וועט מיר העלפין דער נאך אויס מיין נויט!
אַללע מענטשין וועלין דעך מאַכין מיר מאַן דעקרעט
מען זאָל מיך אַזוי דערפלעטין אזוי וויא איך
האַב יענעם דערפלעט
לאָם עך בעסער פין דעם עסק אָפ שנאַדין
נאך וואָס זאָל עך מעזיסטע יסורים לאַדין! —.
קימט האַנט דאָ פין אינזער שמיס אַרויס
אַז פאָדליג דיא חכמים'ס עצה וואַזט אויס
אַז דער מענטש האָט אין זעך אַזאַ מעלה
אין איין מעניט, אין איין קליינע וואלע
עס איז נישט קיין חילוק קליין גרויס ערום ראַך
קענין קימין מיט מצות צי עולם הבא אַללע
גלאַך—.
אַצינדערט זאָגט ר' ישראל שוין ניניג גיפליקט
שוין גיניג זעך דיא גאַלל מיט אייך אָפ גידריקט

מיר האָב מעָר שוין געניג דעָרקלעָרט
אז עטץ זענט קיין פרוטה נישט וועָרט
ניא וואָס ווערט אינץ דאָ דעָרויס קימין פין
אסאך שטראָפין
אז עטץ האָט נישט קיין שכל—, לאָממער
בעָסעָר גיין שלאָפין

ז. 91] דער עולם וועט שוין קימין צי וזצות צי גיין
אין אינץ ווע‌למעד זעך נאָך דאָ שטיין?—.

איט, עכער האָט זעך אהן גיצינדין דעם לאָמטעָר
ר׳ ישראל מיט לייבלין האָבין זעך
אַ ישובה בחור אָפּ גיקליבין
ער זאָל זייא אהיים פירין, איז דאָ אין בהמ״ד
נאר איבער גיבליבין
איינציקע צווייא ישובה בהודים נישט קיינער מעָר
דיא צווייא ישובה בחורים האָבין זעך איבער גיקלערט
דיא ווערטער וואָס זייא האָבין פין לייבלין גיהערט
איז בא זייא גיבליבין אַז לייבלי איז אַ יונג
ער איז אין חקירות אין אמת גאַנץ פלינג
אין אינזערע חסידים די קבצנים
זעננין טאַקע לֵיידאַקעס גרויסע נערגים —.

ניא אַצינדערט עטץ אַללע גיטטע פראַנד
זעטץ ווער איז גרעכטער האַנט
צי לייבלי מיט זאַן שכל אין מיט זאַנעָ חקירות
צי דיא חסידים מיט זיירע היליקע גבורות—. !! —

— — ענדע — — ענדע — —

ז. 92] כלם בראותם כי צדקו דברי לייבלי ירדו דבריו
חדרי לבם נשאו הקינה הזאת — .
אלי קריה ובתיהם, כמו חסידים על אשת נעוריהם,
וכמו שכורים על שבית יינהם — .
„פצחו פיכם הרבו ספוד, קראו עצרה עלי שבר
ושוד, כי שבתה מכם מחולות ורקוד. (אלי)
„ראשי החסידים הילילו על משבתיה, ועלי גלות
מנעימי שיר זמריה, ועל יינם אשר נשפך
בשלש סעודותיה (אלי)

„יחד יודעיה ואנשי מכיריה, בכי עמה כי רבה
אנחותיה, אין נוטה עוד אהלה ומקים יריעותיה
(אלי)
„ממרום נשלכו טבעו ביון מצולה, ישאגו בקול
כמבכירה, עלי ועד אשר שמם ותגדור המסילה
(אלי)
„פקוד אל תודות וזמרת מהללך, זכור עמך אשר
בם בחרת לשרתך, לשועתם האזינה ועל תעלם
אזניך (אלי)
„יאמר לעם הדלה לשה הנאלמה, הפזורה בצפון
וימה, כי תשוב תאספם כקציר יאסוף קמה (אלי)
„שמע קול אנהות החסידה עטרת התפארת, זכור
מקדם היתה גברת, ועתה תעטה שפה תלך קודרת
(אלי)
„על חומותיך בעלך אשא קול כפעמונים, אמרר
בבכי כי עלו קמשונים, ועלי שוממת ההיכלים
והארמונים (אלי)
„לא לכם כל עוברי דרך, אפפוהו צדות נמשלה
ככלי אין ערך, היתה כגבר אין איל נפלה
בכושל ברך (אלי)
„זכור אל תודות פאר הדות חסידיה, גלמוד
ושכולה נשארה משותיה, אין עוד שרים ושרות
לשחוק בציליה (אלי)
„אבדה הצחוק בעליונים ותחתונים במלכות ארבע
וצורות שונים. וארבע מלכים המוכתרים בכתרים
ובשהרונים (אלי)
„הוי! בלילה הזו קדרו המאורות, בטלה המחיה
על הטלית וכלי הקטורת, חדלו כתות המשחקים
עד חצי המשמורת (אלי)
„נא אל האזן תחנונים ותפילה, ראה כי חגרה
שק התפלשה בעפר ולך תוחילה, רחם עליה
ותשוב עוד לתהילה
„אלי קריה ובתיהם, כמו חסידים על אשת נעו-
ריהם וכו׳

נ״אנדיל אינ״טער אייב״ער מלכ״ה מל״ך· טאָ״עז